YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
10 päivänä heinäkuuta 1986 *

Asiassa 149/85,

jonka Cour d'appel de Paris (rikosasioita käsittelevä yhdestoista jaosto) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Roger Wybot

vastaan

1) Edgar Faure

2) Société Librairie Plon

3) Ministère public (yleinen syyttäjä)

ennakkoratkaisun Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 10 artiklan tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja U. Everling, joka hoitaa presidentin tehtäviä, jaostojen puheenjohtajat K. Bahlmann ja R. Joliet sekä tuomarit G. Bosco, O. Due, Y. Galmot ja T. F. O'Higgins,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: M. Darmon,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies H. A. Rühl,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- Roger Wybot, edustajanaan asianajajat D. Soulez-Larivière ja J. Labbé, Pariisi,

- Edgar Faure, edustajanaan asianajaja R. Bondoux, Pariisi,

- Librairie Plon -yhtiö, edustajanaan suullisessa käsittelyssä asianajaja J. Lisbonne, Pariisi,

- Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään komission oikeudellisen yksikön virkamies H. Van Lier,

sekä Euroopan parlamentin oikeudellisen neuvonantajan F. Pasetti-Bombardellan ja oikeudellisen yksikön päällikön R. Bieberin Euroopan parlamentin puolesta toimittamat tiedot,

kuultuaan julkisasiamiehen ratkaisuehdotuksen 3.6.1986 pidetyssä istunnossa,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Cour d'appel de Paris on esittänyt 9.5.1984 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 17.5.1985, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kysymyksen Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista Brysselissä 8.4.1965 tehdyn pöytäkirjan (jäljempänä pöytäkirja) 10 artiklan tulkinnasta.

2 Kysymys on esitetty sellaisen oikeudenkäynnin yhteydessä, jossa Roger Wybot haki muutosta Tribunal correctionnel de Paris'n antamaan päätökseen, jossa jätettiin tutkimatta Wybotin nostama herjaussyyte, siltä osin kuin se oli

kohdistettu Edgar Faureen, joka syytteennostamishetkellä oli Euroopan parlamentin jäsen.

3 Tribunal correctionnel selvitti, että haaste annettiin 27.1.1983 ja että Euroopan parlamentti oli koolla 9.3.1982–7.3.1983, vaikka parlamentilla ei tosiasiallisesti ollut istuntoa 27.1.1983. Tämän jälkeen Tribunal correctionnel viittasi pöytäkirjan 10 artiklaan, jonka mukaan "edustajakokouksen istuntojen ajan" sen jäsenillä on oman valtionsa alueella kansanedustajille myönnetty koskemattomuus.

4 Cour d'appel ei kuitenkaan ollut varma käsitteen "istunto" todellisesta ulottuvuudesta. Se viittasi yhteisöjen tuomioistuimen 12.5.1964 antamaan tuomioon (asia 101/63, Wagner, Kok. 1964, s. 381), jossa todetaan, että "Euroopan parlamentin on katsottava olevan koolla, vaikkei sillä tosiasiallisesti olisikaan istuntoa, vuosittaisten tai ylimääräisten istuntojen päättämishetkeen asti". Cour d'appel harkitsi kuitenkin, pitäisikö tämä tulkinta asettaa kyseenalaiseksi ottaen huomioon uuden oikeudellisen tilanteen, joka on vallinnut Euroopan yhteisöjen yhteisen neuvoston ja yhteisen komission perustamisesta tehdyn Brysselin sopimuksen (jäljempänä sulautumissopimus) voimaantulosta 8.4.1965 alkaen. Sopimuksella muun muassa muutettiin perustamissopimusten tiettyjä määräyksiä, jotka koskevat Euroopan parlamentin istuntoja. Näiden muutosten perusteella parlamentti on perustanut käytännön, jonka mukaan istunnot kestävät koko vuoden.

5 Edellä mainitulla 9.5.1984 tehdyllä päätöksellä Cour d'appel de Paris esitti yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan kysymyksen:

"Onko tekstien nykyisen sanamuodon ja Euroopan parlamentin noudattaman käytännön mukaan Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista tehdyn pöytäkirjan 10 artiklaa tulkittava siten, että siinä annetaan Euroopan parlamentin jäsenille pysyvä koskemattomuus, joka jatkuu koko heidän toimikautensa ajan, paitsi jos parlamentti pidättää koskemattomuuden kokonaan, vai annetaanko artiklassa koskemattomuus ainoastaan vuosittaisen istuntokauden tiettyjen ajanjaksojen ajaksi?"

6 Pääasian asianosainen Wybot katsoo huomautuksissaan, että 12.5.1964 annettu tuomio, jossa tulkitaan käsitettä "istunto", on annettu sellaisen oikeudellisen tilanteen perusteella, jota on myöhemmin muutettu perusteellisesti sulautumissopimuksella. Ennen vuotta 1965 voimassa olleiden määräysten mukaan, toisin sanoen EHTY:n perustamissopimuksen 22 artiklan, jossa vuosittainen istunto määrätään alkavaksi toukokuun toisena tiistaina ja

päättyväksi viimeistään kuluvan varainhoitovuoden lopussa, toisin sanoen 30.6. vuosittain, ja ETY:n perustamissopimuksen 139 artiklan ja Euratomin perustamissopimuksen 109 artiklan, joissa määrätään istunto alkavaksi lokakuun kolmantena tiistaina eikä ole tarkennettu päättymispäivämäärää, oli väistämättä ollut väliaika, jona parlamentti ei istunut eikä Euroopan parlamentin jäsenillä ollut koskemattomuutta. Edellä mainittuja määräyksiä on muutettu sulautumissopimuksen 27 artiklan 1 kohdalla siten, että siinä määrätään ainoastaan yksi vuosittainen istunto, joka Euroopan parlamentin noudattaman käytännön mukaan kestää nykyisin koko vuoden.

7 Wybot'n mukaan vuodesta 1965 alkaen voimassa olleiden tekstien määräysten ja Euroopan parlamentin käytännön vuoksi ylimääräisten istuntojen koollekutsuminen ei ole mahdollista sellaisina kuin niistä määrätään EHTY:n perustamissopimuksen 22 artiklassa, ETY:n perustamissopimuksen 139 artiklassa ja Euratomin perustamissopimuksen 109 artiklassa, vaikka yhteisöjen tuomioistuin on 12.5.1964 antamassaan tuomiossa lausunut selvästi, että "ilmaisu 'vuosittainen istunto' on ymmärrettävä siten, että se voidaan sovittaa yhteen mahdollisten ylimääräisten istuntojen kanssa". Jos istunto katsottaisiin koko vuoden kattavaksi ajanjaksoksi, perustamissopimuksissa määrätty "istuntojen ajan" voimassa oleva koskemattomuuden järjestelmä sekoittuisi lisäksi toimikauden ajan voimassa olevaan koskemattomuuden järjestelmään; järjestelmällä estettäisiin rikosoikeudellisten toimien toteuttaminen Euroopan parlamentin jäseniä vastaan heidän oman valtionsa alueella koko heidän toimikautensa ajan; sillä erotettaisiin pöytäkirjan 10 artiklan ensimmäisen kohdan vastaisesti Euroopan parlamentin jäsenien koskemattomuus kansallisten parlamenttien jäsenten koskemattomuudesta; sillä tehtäisiin tarpeettomaksi pöytäkirjan 10 artiklan toinen kohta, jossa Euroopan parlamentin jäsenille annetaan koskemattomuus "myös silloin, kun he matkustavat edustajakokouksen istuntoihin tai palaavat sieltä". Tällainen lopputulos voidaan välttää ainoastaan tulkitsemalla käsitettä "istunto" siten, että se kattaa ainoastaan ajanjaksot, jolloin Euroopan parlamentilla tosiasiallisesti on istunto.

8 Pääasian vastaaja Faure katsoo, ettei perustamissopimusten ja pöytäkirjan asiaankuuluvissa määräyksissä vuonna 1965 voimassa olleessa versiossa ole tuotu uusia tekijöitä aikaisempaan tilanteeseen verrattuna ja ettei Euroopan parlamentin edellä mainitun päivämäärän jälkeen noudattamaa käytäntöä ole muutettu verrattuna aikaisempaan ajanjaksoon, joten ei ole mitään syytä muuttaa yhteisöjen tuomioistuimen 12.5.1964 annetussa tuomiossa käsitteelle "istunto" jo antamaa tulkintaa.

9 Euroopan yhteisöjen komissio korostaa, että parlamentti on jo vuotta 1965 edeltävänä ajanjaksona noudattanut käytäntöä, jonka mukaan vuosittainen istunto on päättynyt vasta seuraavan vuoden istunnon alkamista edeltävänä päivänä. Komissio selittää, että istunto on tuona aikana voitu keskeyttää ja aloittaa uudelleen. Komissio lisää, ettei ole seikkaa, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että vuoden 1965 jälkeen tekstit, joissa on kyse parlamentin istunnoista tai käytännöstä, olisivat muuttuneet olennaisilta osin edeltävään kauteen verrattuna. Parlamentin vuosittaiset istunnot ovat seuranneet keskeytyksettä toinen toistaan, samoin kuin asian 101/63 vireillepanoon johtaneiden tosiseikkojen tapahtumiskautena.

10 ETY:n tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan mukaisesti Euroopan parlamenttia kehotettiin toimittamaan tiedot, jotka sen istuntojen järjestämistä koskevista teksteistä ja omasta käytännöstä selviää suhteessa parlamentaarisen koskemattomuuden ulottuvuuteen. Euroopan parlamentti tarkensi, että koska perustamissopimuksissa ei ole määritystä käsitteelle "istunto" tai rajoitusta istuntojen kestolle, parlamentin itsensä tehtävänä on päättää istuntojen kestosta, minkä se on tehnytkin vahvistaessaan istuntokaudeksi yhden vuoden. Parlamentti korostaa, että tällainen kesto vastaa todellisuutta siten, että elokuuta ja vuoden lopun lomia lukuun ottamatta Euroopan parlamentin ja sen eri elinten (puhemiehistö, laajennettu puhemiehistö, kvestorien kollegio, erikoisvaliokunnat, parlamentaariset valtuuskunnat) toiminta jatkuu tosiasiallisesti keskeytyksettä koko vuoden.

11 Jotta esitettyyn kysymykseen voitaisiin vastata, on tarkasteltava ensin, vaaditaanko pöytäkirjan 10 artiklan ensimmäisen kohdan a alakohdassa, jonka mukaan Euroopan parlamentin jäsenillä on "edustajakokouksen istuntojen ajan oman valtionsa alueella kansanedustajille myönnetty koskemattomuus", että sekä Euroopan parlamentin jäsenien koskemattomuuden aineellisen ulottuvuuden määrittämiseksi että käsitteen "istunto" tulkitsemiseksi on viitattava kansalliseen lainsäädäntöön.

12 Tältä osin on pantava merkille, että edellä mainitussa 10 artiklassa viitataan nimenomaisesti käsitteeseen Euroopan parlamentin istunto. Tästä seuraa, ettei viittaus kansalliseen lainsäädäntöön kyseisen käsitteen tulkitsemiseksi sovellu yhteen pöytäkirjan sanamuodon kanssa eikä kyseisen määräyksen tavoitteenkaan kanssa. Määräyksen tarkoituksena on varmistaa koskemattomuus samaksi ajaksi kaikille Euroopan parlamentin jäsenille heidän kansalaisuudestaan riippumatta.

13 Ottaen huomioon edellä esitetty on todettava, että Euroopan parlamentin istuntojen kestoa voidaan arvioida ainoastaan yhteisön oikeuden perusteella.

14 Näin ollen on selvitettävä, määritetäänkö yhteisön oikeudessa Euroopan parlamentin istuntojen kesto.

15 Tältä osin on aivan aluksi todettava, että EHTY:n perustamissopimuksen 22 artiklan ensimmäinen kohta, ETY:n perustamissopimuksen 139 artiklan ensimmäinen kohta ja Euratomin perustamissopimuksen 109 artiklan ensimmäinen kohta on kumottu sulautumissopimuksen 27 artiklalla ja korvattu seuraavilla määräyksillä: "Edustajakokous pitää istunnon vuosittain. Se kokoontuu ilman erillistä kutsua maaliskuun toisena tiistaina." Perustamissopimusten muista Euroopan parlamenttia koskevista määräyksistä ei voida johtaa, edes välillisesti, minkäänlaista ilmoitusta istunnon kestosta.

16 Edellä esitetystä seuraa, että koska perustamissopimuksissa ei ole tältä osin määräyksiä, istuntojen keston vahvistaminen kuuluu Euroopan parlamentille EHTY:n perustamissopimuksen 25 artiklan ensimmäisessä kohdassa, ETY:n perustamissopimuksen 142 artiklan ensimmäisessä kohdassa ja Euratomin perustamissopimuksen 112 artiklan ensimmäisessä kohdassa tunnustettuun sisäiseen organisaatiovaltaan. Kyseisissä kohdissa määrätään, että "Edustajakokous vahvistaa työjärjestyksensä jäsentensä äänten enemmistöllä". Tällä sisäisellä organisaatiovallalla annetaan itse asiassa Euroopan parlamentille mahdollisuus toteuttaa "asianmukaisia toimenpiteitä moitteettoman toimintansa ja menettelyjensä kulun varmistamiseksi", kuten käy ilmi 10.2.1983 annetusta tuomiosta (asia 230/81, Luxemburgin suurherttuakunta v. Euroopan parlamentti, Kok. 1983, s. 255).

17 Näin ollen Euroopan parlamentin tehtävänä on päättää harkintansa mukaan kunkin vuosittaisen istunnon päättämishetkestä. Parlamentin pysyvän käytännön mukaan tähän mennessä istunto on kestänyt koko vuoden ja se on päätetty vasta uuden istunnon alkamista edeltävänä päivänä.

18 Tältä osin on huomautettava, ettei parlamentin toiminta rajoitu ainoastaan istuntoihin, jotka parlamentin käytännön mukaan pidetään kerran viikossa muulloin paitsi elokuussa.

19 Kuten parlamentti on selittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle hyvin yksityiskohtaisesti, parlamentin toiminta sille perustamissopimuksissa ja johdetussa oikeudessa asetettujen tehtävien yhteydessä ulottuu paljon laajemmalle kuin pelkät istunnot ja koskee käytännössä koko vuotta.

20 Onkin huomattava aivan aluksi, että työt täysistunnossa samoin kuin suuresta jäsenmäärästä koostuvassa edustajakokouksessa vaativat valmistelevien kokousten pitämistä parlamentin valiokunnissa, joiden tehtävänä on laatia edustajakokoukselle toimitettavia päätöslauselmaehdotuksia, ja poliittisissa ryhmissä. Koska parlamentti on määrännyt sisäistä organisaatiovaltaansa käyttäen yhden viikon kuukaudessa valiokuntien kokouksille ja yhden viikon kuukaudessa ryhmäkokouksille, parlamentin työt koskevat vähintään kolmea viikkoa kuukaudessa koko vuoden ajan, lukuun ottamatta elokuuta ja vuoden lopun lomia.

21 Toteuttaakseen perustamissopimuksissa Euroopan parlamentille asetetut tehtävät parlamentti on perustanut pysyviä tai väliaikaisia elimiä, kuten puhemiehistö, laajennettu puhemiehistö, kvestorien kollegio, erikoisvaliokunnat ja parlamentaariset valtuuskunnat, jotka toteuttavat erityistehtäviä täysistunnosta riippumatta.

22 Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen on katsottava, että Euroopan parlamentin ja sen elinten toiminta ulottuu itse asiassa keskeytyksettä koko vuodelle, lukuun ottamatta elokuuta ja vuoden lopun lomia. Sellainen tulkinta käsitteestä "istunto", jossa rajoitettaisiin koskemattomuus koskemaan ainoastaan istuntokautta, vaarantaisi jo pelkästään tästä syystä parlamentin toiminnan toteuttamisen kokonaisuudessaan.

23 On tarkasteltava vielä, poistetaanko Euroopan parlamentin noudattamalla käytännöllä kokonaan oikeusvaikutus EHTY:n perustamissopimuksen 22 artiklan kolmannelta kohdalta, ETY:n perustamissopimuksen 139 artiklan toiselta kohdalta ja Euratomin perustamissopimuksen 109 artiklan toiselta kohdalta, joissa annetaan parlamentin jäsenten enemmistölle sekä muille toimielimille, toisin sanoen neuvostolle ja komissiolle oikeus esittää ylimääräisen istunnon koollekutsumista. Perustamissopimuksissa määrätyssä toimielinten välisessä toimivallan tasapainossa Euroopan parlamentin noudattamalla käytännöllä ei itse asiassa voida poistaa muilta toimielimiltä niille perustamissopimuksissa itsessään annettua etuoikeutta.

24 Euroopan parlamentin työjärjestyksen 9 artiklan 5 kohdassa määrätään nimenomaisesti mahdollisuudesta kutsua parlamentti koolle "ylimääräiseen istuntoon". Parlamentti on itse ainakin kerran, ennen kuin neuvosto on hyväksynyt asetuksen (ETY) N:o 1293/79, jonka yhteisöjen tuomioistuin on kumonnut 29.10.1980 annetulla tuomiolla (asia 138/79, Roquette, Kok. 1980, s. 3333), kiinnittänyt neuvoston huomiota sille ETY:n perustamissopimuksen 139 artiklassa annettuun mahdollisuuteen pyytää Euroopan parla-

menttia kokoontumaan ylimääräiseen istuntoon, jotta siltä saataisiin tarvittava lausunto suunnitellusta toimenpiteestä, joka olisi hyväksyttävä mahdollisimman nopeasti. Näin ollen on todettava, että perustamissopimuksen edellä mainitut määräykset säilyttävät oikeusvaikutuksensa kokonaisuudessaan siinä tapauksessa, että Euroopan parlamentti sille kuuluvan oikeuden mukaan päättää aikaistaa vuosittaisen istuntonsa päättämistä.

25 Pöytäkirjan 10 artiklan toiseen kohtaan, jonka mukaan koskemattomuus koskee Euroopan parlamentin jäseniä "myös silloin, kun he matkustavat edustajakokouksen istuntoihin tai palaavat niistä", ei voida vedota käsitteelle "istunto" annetun tulkinnan kiistämiseksi. Euroopan parlamentin käytäntö huomioon ottaen kyseinen käsite takaa täysin vaikkakin toisen määräyksen kautta pöytäkirjan 10 artiklassa tarkoitettujen päämäärien toteuttamisen. Pöytäkirjan 10 artiklan tehokkuus säilyy lisäksi muun ohella siinä tapauksessa, että Euroopan parlamentti aikaistaisi vuosittaisen istuntonsa päättämistä.

26 Lopuksi huomautuksesta, jonka mukaan Euroopan parlamentin jäsenten laaja parlamentaarinen koskemattomuus tosiasiallisesti tekee mahdottomaksi, joskus hyvin pitkäksikin aikaa, rikosoikeudellisten toimien toteuttamisen Euroopan parlamentin jäsentä vastaan kansallisella tasolla, on muistettava, että Euroopan parlamentti voi samoin kuin kansalliset parlamentit poistaa koskemattomuuden pöytäkirjan 10 artiklan nojalla.

27 Näin ollen Cour d'appel de Paris'n esittämään kysymykseen on vastattava, että 8.4.1965 tehdyn pöytäkirjan 10 artiklaa, jossa annetaan Euroopan parlamentin jäsenille koskemattomuus "edustajakokouksen istuntojen ajan", on tulkittava siten, että Euroopan parlamentin on katsottava olevan koolla silloinkin, kun sillä tosiasiallisesti ei ole istuntoa, siihen saakka, kunnes parlamentti tekee päätöksen, jolla se julistaa vuosittaiset istuntonsa tai ylimääräiset istuntonsa päättyneiksi.

Oikeudenkäyntikulut

28 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneelle Euroopan yhteisöjen komissiolle ja ETY:n tuomioistuimen työjärjestyksen 21 artiklan mukaisesti tietoja toimittaneelle Euroopan parlamentille aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Cour d'appel de Paris'n 9.5.1984 tekemällään päätöksellä esittämän kysymyksen seuraavasti:

Euroopan yhteisöjen erioikeuksista ja vapauksista 8.4.1965 tehdyn pöytäkirjan 10 artiklaa, jossa annetaan Euroopan parlamentin jäsenille koskemattomuus "edustajakokouksen istuntojen ajan", on tulkittava siten, että Euroopan parlamentin on katsottava olevan koolla silloinkin, kun sillä tosiasiallisesti ei ole istuntoa, siihen saakka, kunnes parlamentti tekee päätöksen, jolla se julistaa vuosittaiset istuntonsa tai ylimääräiset istuntonsa päättyneeksi.

Everling Bahlmann Joliet

Bosco Due Galmot O'Higgins

Julistettiin Luxemburgissa 10 päivänä heinäkuuta 1986.

P. Heim
kirjaaja

U. Everling
presidentin tehtäviä hoitava
jaoston puheenjohtaja